

Zeneszerzők rövid életrajza

a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Könyvtárában őrzött
Végh-gyűjtemény fuvolás műveihez

dr. Balogh Vera – Feltein Attila

Bevezető

A székesfehérvári Szent István Király Múzeum Könyvtárában őrzött, ún. Végh-gyűjtemény kottaanyagának közel 200 kötetnyi fuvolazenéjéhez talál itt az érdeklődő rövid szerzői életrajzokat. A közel 80 komponista bemutatásánál a minimálisan elegendőnek ítélt tartalomra szorítkoztunk, szükség esetén kitérve a magyarországi vagy bécsi kötődésre. Haydn, Mozart és Beethoven bemutatását mellőztük.

Zeneszerzők életrajzai

AMON, Johannes Andreas – német zeneszerző.
(Bamberg, 1763. – Nördlingen, 1825. március 29.)

Énekelt Mme. Fracasininál, hegedűt Bauerlénél, kürtöt Giovanni Puntónál, a kor egyik leghíresebb mesterénél tanult. 1781-82-ben Párizsban Sacchinitól tanult zeneszerzést. Utazásai során találkozott Hoffmeisterrel, Haydnnal, Mozarttal. 1789-ig turnézott Puntóval. Ezután Heilbronnban lett zeneigazgató. Egészsége megromlása miatt abbahagyta a kürtölést, és hegedű, brácsa és billentyűs tudását fejlesztette. 1817-től az Öttingen-Wallerstein herceg karnagya.

Művei: duók, triók, kvartettek, kvintettek, szimfóniák, indulók, szonáták, zongoradarabok, versenyművek, 2 Singspiel, 2 mise, kantáták, dalok, Requiem (Grove's)

PAER, Ferdinando [itt: Baer] – olasz zeneszerző, kürtös.
(Parma, 1771. június 1. – Párizs, 1839. május 3.)

Zenei tanulmányait apjánál, majd Fortunatinál kezdte. 20 évesen írta első színpadi művét, ezután a parmai udvar karnagyává nevezik ki. 1797-ben Bécsben a *Kärntnertheater* zenei igazgatója lett. 1801-ben rövid prágai tartózkodás után Drezdában udvari karnagyi állást kapott. Itt keltette fel Napóleon figyelmét, akit 1806-ban Poznanba és Varsóba követett, majd Párizsban 1807-től karnagya lett, valamint emellett az *Opéra-Comique* igazgatója is, 1812-től pedig a *Théâtre Italien* zenei igazgatója. A következő évtizedben ének- és zeneszerzés tanítással is foglalkozott, nála tanult Liszt is 1820-ban. 1828-ban *Légion d'Honneur* kitüntetést kapott, 1831-ben az *Académie des Beaux-Arts* tagjává választották. 1837-től a *Conservatoire*-ban zeneszerzést tanított.

Művei: min. 55 opera, kantáták, egyházi művek, szimfóniák, kamaraművek (Grove's)

BÜHLER, Franz [itt: Bihler] – német bencés szerzetes, zeneszerző.
(Unterschneidheim, 1760. április 12. – Augsburg, 1823. február 4.)

10 éves korában került Neresheimba, a Benedek-rendi apátságba kóristafiúként. Itt billentyűs hangszereken és számozott basszust is tanult. 1775-től Augsburgban teológiát, filozófiát és zenét tanul. 1778-ban lép be a Donauwörth Szent Kereszt rendházba, 1784-ben szentelik pappá. Itt leckéket vett Rosettitől, aki a közeli Öttingen-Wallerstein királyi udvar zenekarában játszott. 1794-ben elhagyta a rendházat, hogy a bolzanói rendház orgonistája legyen. 1801-ben az Augsburgi katedrális zenekarának *kappelmeisterjének* nevezik ki.

Művei: főképp egyházi zenék, kamaraművek
(Wikipedia)

BRANDL, Johann Evangelist – német hegedűs, zeneszerző.
(Kloster Rohr, 1760. november 14. – Karlsruhe, 1837. május 25.)

10 éves korában kóristafiú egy müncheni kolostorban és az udvarnál. Találkozása Valesivel, Bernasconival és Schubaurral vezette a zenei pályára. 1778-ban Eichstättbe költözött, ahol Schlechnél tanult. 1779-től koncertkörútra indult Westermaierrel, amelyen nagy sikere volt, mint hegedűs és zeneszerző. 1784-től udvari zenészi tisztségeket lát el Bruchsalban. 1806-tól a karlsruhei zenekarban játszik, majd ennek vezetője lesz haláláig. Kortársai nagyra becsülték kompozícióit.

Művei: misék, oratóriumok, operák, dalok, szimfóniák, egyéb zenekari művek, kvartettek, kamaraművek
(Wikipedia)

CALL, Leonhard von – osztrák zeneszerző, gitáros, mandolin, fuvolás.
(Eppan (Appiano), 1767. március 19. – Bécs, 1815. február 19.)

Régi dél-tiroli családból származik. Életéről 1796-ig (porosz katonai szolgálatban?) csak feltételezések vannak. Bécsben 1796-tól élt, 1798-tól 1804-ig a császári és királyi számvevőségben, majd haláláig a kamarai pénzügyőri hivatalban dolgozott. Zenei képzettségét magánórákon szerezte. Az 1790-es évektől magánakadémiákon (Akademie) gitárosként lépett fel. Számos műve 1796-tól jelent meg nyomtatásban.

Művei: kb. 150 kamaramű, főképp fuvolára, hegedűre, gitárra; dalok; gitáriskola
(Österreichisches Musiklexikon online; Grove's)

DEVIIENNE, François – francia fuvolaművész, fagottos, zeneszerző és tanár.
(Joinville, Haute-Marne 1759. január 31. – Párizs, 1803. szeptember 5.)

Első zenei képzését valószínűleg Morizot orgonistától kapta Joinville-ben, majd 1776-tól 1778-ig Deux Ponts-ban (ma Zweibrücken) élő rokonainál folytatta tanulmányait. 1779-ben egy évadra a párizsi *Opéra* zenekarához csatlakozott, mint utolsó fagottos, és a zenekar fuvolaművésztől, Félix Rault-tól tanult fuvolázni. Valószínű, hogy Devienne 1780 tavaszán kamarazenészként de Rohan bíboros szolgálatába lépett, és 1785 közepéig ott is maradt. Feltehetően az 1780-as években lett tagja a híres szabadkőműves zenekarnak, a *Loge Olympique*-nak, és 1781-ben lépett be a szabadkőművesek közé. Párizsban először 1780-ban mutattak be tőle művet, amikor Ozi „egy új, de Vienne által komponált fagottversenyt” adott elő a *Concert Spirituel*-en. Devienne először 1782-ben

lépett fel szólistaként Párizsban ugyanitt, amikor „egy új fuvolaversenyt” adott elő. 1782 és 1785 között legalább 18 alkalommal szerepelt, nemcsak fuvola, de fagott szólistaként is. 1785 és 1789 között talán a versailles-i Svájci Gárda zenekarának tagja volt.

1790-tól a *Théâtre de Monsieur* (később *Théâtre Feydeau*) fagottosa, de ez év őszén csatlakozott a párizsi Nemzeti Gárda katonai zenekarához is, ahol többek között a francia katonák gyermekeinek zenetanítása volt a feladata. Ez a szervezet 1792-ben hivatalosan a Nemzeti Gárda Szabad Zeneiskolája lett, és Devienne az igazgatóságban is szerepet vállalt. A Zeneiskola 1793-ban Nemzeti Zenei Intézetté, 1795-ben pedig Párizsi *Conservatoire*-rá alakult. A *Théâtre Montansier*-ben és a *Théâtre Feydeau*-ban több operáját vitték színre. Devienne híres Fuvolaiskoláját 1794-ben adta ki. 1803-ban a Charenton-ba, egy mentális betegségekkel küzdők számára fenntartott otthonba került, majd ott is halt meg.

Művei: operák, dalok, románcok, szimfónia concertanték, versenyművek, kvartettek, triók, duók, szonáták, Fuvolaiskola
(Grove's)

DIABELLI, Anton – osztrák kiadó és zeneszerző.
(Mattsee, 1781. szeptember 5. – Bécs, 1858. április 7.)

Michaelbeurenben tanult zenét, majd a salzburgi székesegyház fiúkórusában énekelt, ahol állítólag Michael Haydn-tól vett zeneórákat. 19 éves korára már több jelentős kompozíciót, köztük hat misét komponált. Diabelli papi pályára készült, 1800-ban belépett a bajorországi Raitenhaslach kolostorába. A bajor kolostorok feloszlása után (1803) Bécsbe ment, ahol zongorát és gitárt tanított, és hamarosan ismert lett feldolgozásairól és kompozícióiról. Számos művét adták ki Bécsben. Korrektorként dolgozott az S.A. *Steiner & Co.* cégnél, és egyre jobban érdekelte a zeneműkiadás.

1818-ban megalakult a Cappi & Diabelli cég, amely számos aktuális opera- és tánczenét adott ki. Tapasztalt zenészként Diabelli tudta, hogyan reagáljon a kor zenei divatjaira, a Schuberttel kialakított kapcsolata pedig megalapozta a társaság széles körű hírnevét. 1824-ben, Cappi visszavonulása után lépett a cég (Anton Diabelli & Co.) a legtermékenyebb korszakába, maga Diabelli a művészeti irányításért volt felelős. 1851-ben vonult nyugdíjba.

Művei: főképp kamarazene
(Grove's; Wikipedia)

DORN - ismeretlen

DRESSLER, Raphael – osztrák zeneszerző, fuvolás.
(Graz, 1784. – Mainz, 1835. február 12.)

Tanulmányairól, fiatal éveiről nem tudunk. 1809-től Bécsben a Kärtnerthortheater első fuvolistája. 1817-től a hannoveri udvari zenekar első fuvolistája, 1820-ban pedig Angliába utazott, ahol 14 évet töltött, előadóként és tanárként is nagy sikereket elérve. 1835-ben családotul visszaköltözött a kontinensre, Mainz-i letelepedésük után azonban rövidesen meghalt. Dresslert csodálták kompozíciói és kiváló technikája, de oktató jellegű kiadványai miatt is.

Művei: fuvolaversenyek, kamarazene, szólódarabok fuvolára, duó, triók, kvartettek, Fuvolaiskola és más oktatóanyagok
(Esterreichisches Musiklexikon online)

DÜLON, Friedrich Ludwig – német fuvolás, zeneszerző.
(Oranienburg, 1769. augusztus 14. – Würzburg, 1826. július 7.)

Hathetes korában szinte teljesen megvakult. Apjától tanult fuvolázni, aki Quantz egyik tanítványánál, Augustin Neuff-nél tanult. Később a szintén vak Joseph Wintertől vett fuvolaórákat, a stendhali orgonistától, Angersteintől pedig zongorát és számozott basszust tanult. 9 évesen diktálta le első művét, és 10 évesen koncertezett szólístaként. Az 1780-90-es években apjával és nővérel számos német városban nagy sikerrel lépett fel. Jó memóriája képessé tette, hogy az új műveket pár óra alatt elsajátítsa. 40 éves korára 300-nál több versenymű volt repertoárján. Korának sok neves muzsikusa által ismert volt. Kirnberger és C.P.E. Bach zeneszerzésre ösztönözte, utóbbi neki írta a Hamburgi szonátát (Wq133). Barátjának tudhatta K. H. Bendát, Lipcsében pedig Tromlitz-ot, akivel duettek is játszott. Koncertkörútjain megfordult Svájcban, Hollandiában, Angliában is, Londonban a királyi udvarban is fellépett. 1789-ban F. Hölderlin költő fuvolaórákat vett tőle. 1792-től két évet töltött Szentpétervárott uralkodói kamarazenesz státusban, mielőtt visszatért volna Németországba. Apja halála után nővére segítette. 1807 körül adták ki önéletrajzát. A beszámolók és méltató versek játékának érzékenységét emelik ki.

Művei: fuvolaverseny, duók, caprice-ok fuvolára
(Grove's; Wikipedia)

DUVAL, Jérôme – vallon hegedűs.
(1780k-?)

Életéről nagyon keveset tudni. Jean-Baptiste Stevens 1796-os Enghien-i születésű hegedűs nála kezdte szolfézs és hegedű tanulmányait. 1807-ben vette el feleségül Marie-Caroline Desenfans-t, 1809-ben született Edmond fiuk Enghien-ben, aki szintén zenész lett.

Művei: főképp fuvolás kamarazenék
(openarch.nl; *Mémoires et publications de la Société des Sciences, des arts et des lettres du Hainaut, Année 1876.*
(Mons, Imprimerie Dequesne-Masquillier, 1877))

FIORIOLO, Federigo – olasz származású német zeneszerző, mandolinos, hegedűs, brácsás.

(Brunswick, 1755. június 1. – 1823. után)

Apja nápolyi származású mandolinos volt, a Brunswick-i udvari operaház vezetője. Az ifjú Federigo zenei tanulmányait apja irányította, mandolintudását is – amelyen érzékeny kifejezőkészségről tett tanúbizonyságot – tőle szerezte. Mandolinosként Európa majdnem mindegyik királyi udvarában fellépett. Mivel a mandolin irodalma és az érdeklődés iránta csekély volt, a hegedű és a brácsa felé fordult. 1777-ben Szentpétervárott hegedűsként koncertezett. 1780-81 során Lengyelországban tartózkodik, 1783-85-ig Rigában karmester. 1785-ben sikerrel koncertezik hegedűn a *Concert Spirituel*-en, Párizsban. Itt adja ki első darabjait is, amelyek jó fogadtatásra találnak. 1788-ban Angliában Salomon kvartettjében brácsázott. Londonban utoljára 1794-ben lépett fel egy brácsaverseny szólistájaként az *Ancient Concert*-en. 1815-ben Amsterdamba, majd Párizsba ment megoperáltatni magát, majd visszatért Londonba. Művei 1817-ig folyamatosan, több kiadónál jelentek meg. Legismertebb ezek közül a 36 hegedű caprice.

Művei: 36 Caprice hegedűre, kamarazenék: duók, triók, kvartettek, kvintettek; 3 olasz Canzonetta.

(Grove's; Wikipedia)

FRANZ, Stefan (Stephan) – osztrák hegedűs, karmester, zeneszerző

(Bécs, 1785 – Bécs, 1855)

Apja Karl Franz, első kürtös Haydn zenekarában és bariton-játékos, később a pozsonyi Batthyány-zenekar tagja. Kezdetben ő tanította hegedülni és énekelni, majd irányította tanulmányait. Stefan 9 évesen a Josephstadt-i piarista kolostor első diszkantistája, mellette humán tudományokat is folytathatott. Szép előrehaladást tanúsított a hegedülésben is, Albrechtsbergernél vehetett generálbasszus és kompozíciós órákat, aki zongorán is tanította. Joseph Haydn, aki az apját még Eszterházáról ismerte és kedvelte, megengedte a fiúnak, hogy néha ellátogasson hozzá, és olyankor komponálásra oktatta. Apja kívánságára, megélhetésük érdekében kereskedelmi tanulmányokat folytatott, de 1803-ban egy gazdag nemes ajánlatára, akinél gyakran játszott kvartettet, zenemester lett a gyermekei mellett, és a kvartettje első hegedűse. Rövid pozsonyi kitérő után 1807-ben, elfogadva a rendkívül művészszerető Verebi Végh Ignác ajánlatát, zeneigazgató lett az együttesénél – szerződése hat évre kötötte ide. Itt szorgalmasan komponált, és sokat gyakorolt hegedűn. Magyarországi tartózkodása idején Pozsonyban, Pesten és másutt is koncertezett, sikerrel játszott a koronaherceg előtt is. 1810-ben Bécsben feleségül vette az akkori Cs. és Kir. udvari bútorraktár-felügyelő Gassner lányát, aminek révén később hegedűsi álláshoz jutott az udvari zenekarban. Szerződésének 6 éve alatt gyakran járt Bécsben, hogy új műveket és kiváló művészeket hallgasson, és hogy bővítse ismereteit. Amikor lejárt a szerződése, visszatért szülővárosába, ahol a Theater an der Wien-nél első hegedűsként alkalmazták. Az udvari zeneintendáns, von Kueffstein gróf és Salieri, az udvari zeneigazgató beajánlották és személyesen is bemutatták a császárnak, így 1816-ban az udvari zenekar hegedűsévé nevezték ki. A következő években, 1820-ig udvari és nyilvános koncerteket adott, ahol nemcsak hegedűsként szerepelt, hanem egyre újabb és újabb szerzeményeit is bemutatta. 1824-ben a Tonkünstler Sozietät, amelynek 1810 óta tagja volt, titkárrá választotta. 1828-ban megürült a Burgtheater igazgatói széke, Moritz von Dietrichstein gróf, az intézmény védnöke, aki gyakran látta őt vezényelni, és tudomást szerzett a művészeti ügyek területén folytatott körültekintő munkájáról, őt ajánlotta, és ő a legjobb ajánlásokkal meg is kapta ezt az állást.

Művei: vonós- és fúvóskvartettek, kvintettek, szeptett, szimfónia, nyitányok, Missa Solemnis, románcok

(Encyclopädie der gesammten musikalischen Wissenschaften oder Universal-Lexicon der Tonkunst; peoplepill.com)

FUSZ, János – magyar zeneszerző.

(Tolna, 1777. december 16. – Buda, 1819. március 9.)

Általános műveltségét és legkorábbi zenei oktatását Baján kapta. Először Tolna megyében tanított zenét. Miután az 1790-es évekre zongoraművészként és orgonistaként is hírnevet szerzett, Végh Ignác gyermekeinek zenei nevelője (1801-ig), majd a magyar fővárosban, Pozsonyban lett tanár.

Fusz ezután Bécsbe költözött, hogy Albrechtsbergernél tanuljon. Haydnnal is szoros kapcsolatban állt. 1806-ban visszatért Pozsonyba. Miután Bécsben újra munkába állt, aktív zenei életet élt, több színpadi művet komponált. Fusz 1815 körül találkozott Beethovennel.

1817 tavaszán visszatért Magyarországra és először a budai gyógyfürdőkben keresett gyógyulást folyamatosan romló egészségére. 1819-ben halt meg.

Művei: operák, operett, zenés szatíra, kamaraművek, négy kötetnyi dalmű
(Grove's)

GAUDE, Theodor – német gitáros, zeneszerző.

(Wesel am Rhein, 1782. június 3. – 1846)

Szülei akaratából kifolyólag kereskedő-tanonc volt, ahonnan megszökött, és gitárleckéket vett. Párizsban érett virtuózzá hangszerén. 1814-ben koncertkörútra indult volna Oroszországba, de egy betegség visszatartotta Hamburgban. Felgyógyulása után ott telepedett le véglegesen, mint hangszerre elismert tanára. (Josef Zuth, *Handbuch der Lute und Guitar*) Az 1817-33-as években folyamatosan újabb és újabb közlemények és recenziók jelennek meg kompozícióiról. Az op.24-es szonátát fuvolára és gitárra barátjának, Raphael Dresslernek dedikálta.

Művei: több mint 80 gitárdarab, kamarazene

<http://www.andreas-gruen.de/repertoire/gaude.htm>

<https://www.musicalion.com/en/scores/sheet-music/7865/theodor-gaude>

GEBAUER, Étienne-Jean-François – francia fuvolás, zeneszerző.

(Versailles, 1776. március 7. – Párizs, 1823.)

Egy német katonazenész fia. Testvérei, Michel-Joseph, François-René, Pierre-Paul és Jean-Luc is zenészek és zeneszerzők voltak. Zenei tanulmányait bátyjánál, Michel-Joseph-nél kezdte, majd Hugot-nál folytatta. 1801-től az *Opéra-Comique*-ban 2. fuvolás, 1813-tól első fuvolás. 1822-ben vonul nyugdíjba egészségügyi problémák miatt és pár hónap múlva meg is hal. Fia, Michel-Joseph brácsás volt, 1820-ban brácsaiskolát adott ki.

Művei: operaátiratok 2 hangszerre, 19 kötetnyi duó 2 fuvolára, fl-b szonáták, több mint 100 fuvolaszóló, egyéb kamaraművek klarinétra és hegedűre

(Wikipedia, Grove's)

GELINEK, Joseph abbé – cseh zongorista, zeneszerző és zongoratanár.
(Sedlec, Sedlčany, 1758. december 3. – Bécs, 1825. április 13.)

Zenei tanulmányait Sedlecben, valamint Příbram jezsuita kollégiumában végezte. Prágában, ahol az egyetemre járt, J. N. Segernél tanult orgonát és zeneszerzést. 1783-ban belépett a prágai általános szemináriumba, és 1786-ban pappá szentelték. 1787-ben találkozott Mozarttal prágai látogatása során, és miután a zeneszerző jelenlétében Kinsky gróf házában sikeresen improvizált egy Mozart-témára, Mozart ajánlotta őt a grófnak. Gelinek Bécsben mintegy 15 éven át a Kinsky család házi káplánja, zongoratanára és házitanítója volt. Élete hátralévő részét Esterházy II. Miklós herceg házi káplánjaként töltötte. Gelinek zongoristaként, variációk szerzőjeként és nemesi családok zenetanáráként vált népszerűvé. Mozarttal és Haydnal való személyes kapcsolatai mellett a fiatal Beethoven barátja volt.

Művei: főként színpadi művek dallamaira épülő zongoravariációk
(Grove's)

GIULIANI, Mauro – olasz gitárvirtuóz és zeneszerző.
(Bisceglie, 1781. július 27. – Nápoly, 1829. május 8.)

Csellót és ellenpontot tanult, és korán a hathúros gitár lett a fő hangszere. 1806-ban Bécsben telepedett le, és hamarosan a legnagyobb élő gitárosként és zeneszerzőként is híressé vált. Bécsben a klasszikus gitármozgalom élére állt, tanított, koncertezett és gazdag repertoárt komponált gitárra (közel 150 opusz számmal ellátott művet, 70-et opuszszám nélkül). Giuliani csellón játszott Beethoven Hetedik szimfóniájának ősbemutatóján a leghíresebb bécsi művészek, köztük Hummel, Mayseder és Spohr társaságában, akikkel később többször is nyilvánosan fellépett. 1819-ben súlyos adósságok terhe mellett visszatért Itáliába, és előbb Rómában, majd Nápolyban élt, ahol haláláig a Szicíliai Királyság udvarának nemesi pártfogolták. Élete vége felé a líra-gitáron való előadásairól volt híres.

Művei: gitárdarabok, főképp gitáros kamarazene
(Grove's)

GLEISSNER, Franz Johannes – német zeneszerző és litográfus.
(Neustadt an der Waldnaab, 1761. április 6. – München, 1818. szeptember 18.)

11 éves korában az Ambergi Jezsuita Főiskolára került. Énekelt és nagybőgőn játszott. Első műve egy Rekviem volt 1778-ban. 1780-ban Münchenbe ment befejezni filozófiai és zenei tanulmányait. Az itt dolgozó jó énekesek és zenészek arra ösztönözték, hogy sokat komponáljon. 1784-89-ig katonai szolgálatban volt, 1786-ban nősült. 1791-ben lett a Münchener választófejedelem udvari zenekarának bőgőse. 1796-ban ismerkedett meg Alois Senefelderrel, aki a litográfiát használva akart kottát nyomtatni. Gleissner támogatta őt anyagilag is, és Senefelder Gleissner művein kísérletezte ki a nyomtatási technikát, majd egy darabját így jelentették meg. 1799-ben az Offenbach-i André céggel, majd Bécsben a Senefelder által alapított *Chemische Druckerey* nyomdával működött együtt.

Művei: misék, oratórium, 13 szimfónia, kamarazene, színpadi darabok
(Grove's; Wikipedia)

GRÉTRY, André-Ernest-Modeste – vallon származású zeneszerző.

(Liège 1741. február 8. – Montmorency, Seine-et-Oise, 1813. szeptember 24.)

1741-ben Liège-ben született, szegény család gyermekeként. Apja hegedűs volt a városban, ő volt fia első zenetanára. 1750-ben a liège-i Saint Denis-templom kórusának lett a tagja. 1753-ban a *La Cigogne* zeneiskolába került, ahol hegedülni, énekelni, csembalózni, orgonálni tanult. Ekkor ismerte meg az olasz operát és énektechnikát. Nemsokára már komponált is. Támogatóinak hála, 1759-ben Rómába utazhatott, ahol hat évig tanult több neves szerzőnél. Rómát elhagyva 1766-ban Genfben, majd Párizsba utazott. Creutz gróf svéd követ vette pártfogásába az ifjú zeneszerzőt. Több operáját is bemutatták a *Comédie Italienne* színházban, ettől kezdve elismert szerző lett a francia fővárosban. Évente két-három művet komponált, a darabok premierjére általában a királyi udvarban került sor, majd a *Comédie Italienne* színpadain kerültek színre. Operáit Európa-szerte nagy sikerrel játszották. Élete vége felé egyre kevesebbet komponált, inkább zeneelméleti könyveket, zenei tankönyveket, visszaemlékezéseket írt. 1802-ben Napóleon kitüntette a Becsületrend lovagja címmel. Grétry ezután visszavonult Montmorency-be, ahol magányosan töltötte élete utolsó éveit.

Művei: kb. 70 opera, egyházi művek, fuvolaverseny, szimfónia, kamarazene
(Grove's)

GYROWETZ, Adalbert – cseh zeneszerző és karmester.

(Česke Budějovice, 1763. február 19/20. – Bécs, 1850. március 19.)

Édesapja, aki kórusvezető volt, tanította énekelni és hegedülni, később pedig Haparnorsky egyházi orgonistától és zeneszerzőtől orgonát és nagybőgőt tanult. A gimnázium után Prágában jogtudományi tanulmányokat kezdett. Kiváló tanuló volt, és a német mellett végül megtanult latinul, csehül, olaszul, franciául és angolul is. Az ígéretes fiatal zeneszerző Gyrowetz elhagyta a régiót, és Európa főbb zenei központjaiba utazott: Bécsbe, Olaszországba, Párizsba, Londonba, majd vissza Bécsbe. Első bécsi látogatása során, 1785/86-ban megismerkedett Haydnal, Dittersdorffal, Albrechtsbergerrel és Mozarttal. Ruspoli herceg szolgálatában Olaszországba utazott, ahol Firenzében Nardinivel, Rómában pedig Goethével találkozott. 1787-ben két évre Nápolyba ment, Paisiellónál zeneszerzést, Nicola Salánál pedig ellenpontot tanult. 1789-ben Gyrowetz Párizsba ment, majd a párizsi forradalmi események elől Londonba menekült, ahol a következő három évet töltötte, és zeneszerzőként azonnal sikereket ért el. Amikor Haydn 1791-ben megérkezett, Gyrowetz segítette bemutatni őt a város előkelő társaságának. Mindkét zeneszerző műveit ugyanazokon a Salomon által támogatott koncerteken adták elő. 1792-ben visszatért a kontinensre, 1804-ben a bécsi udvari színház második karnagya lett. 1831-ben vonult vissza, és 1850-ben bekövetkezett haláláig Bécsben maradt. Egy 1848-ban megjelent önéletrajzában részletesen leírja nemcsak a számos ismert zenei, irodalmi, művészeti és politikai személyiséggel való kapcsolatait, hanem Európa számos vezető zenei központjának előadói gyakorlatát és társadalmi viszonyait is.

Művei: operák, misék, dalok, áriák, balettek, szimfóniák, versenyművek, kamarazene
(Grove's)

HARBORDT, Gottfried – német fuvolás, zeneszerző.

(1768-1837)

Vezérkari kapitány, udvari és kamarazenesész. Jól játszott hegedűn és brácsán, Portmann tanítványa, fuvolán koncertezett, zenekari szólista volt. 1790-ben lett a darmstadti udvari zenekar tagja. Braunschweigben lakott, itt adta ki néhány kompozícióját.

Művei: variációk, fuvoladuettek

(Musikalisches Conversations-Lexikon: Eine Encyclopädie der ..., 4. kötet (Hermann Mendel)

<https://books.google.hu/books?id=ozEpAAAAYAAJ&pg=PA520&dq=Harbordt,+Gottfried&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwjS1aKy5e3zAhXxmIsKHRdXBnAQ6AF6BAgKEAI#v=onepage&q=Harbordt%2C%20Gottfried&f=false>

Die grossherzogliche hofkapelle: deren personalbestand und wirken... (Georg Sebastian Thomas)

https://books.google.hu/books?id=o_YaAAAAYAAJ&pg=PA78&dq=Harbordt,+Gottfried&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwjS1aKy5e3zAhXxmIsKHRdXBnAQ6AF6BAgCEAI#v=onepage&q=Harbordt%2C%20Gottfried&f=false

HARTMANN, Christian Karl – német fuvolás, klarinétos, zeneszerző.

(Altenburg, 1750 – Párizs, 1804)

Miután a szász herceg szolgálatába állt, 1774 körül Párizsba költözött, és az *Opéra* zenekarának tagja lett. 1776 és 1782 között több szabadkőműves páholyhoz is tartozott, amelyek kamaraegyütteseik miatt voltak nevezetesek. 1783-ban hosszú európai körútra indult, amely során megjárta Hágát, Hamburgot (1786), Szentpétervárt és Erlangent (1790), majd 1792-ben visszatért Párizsba. E. J. Floquet-val, a fagottos Tulou-val és más hangszeresekkel, akiket a szabadkőműves páholyokból ismert, részt vett a párizsi *Conservatoire* megalapításában, ahol fuvolatanár lett. Amikor 1800-ban átszervezték az intézményt, elbocsátották. Hátralévő éveit Párizsban töltötte. Hartmant korának egyik legvirtuózabb fuvolistájaként tartották számon.

Művei: fuvolaversenyek, szimfóniák, fuvoladuók, szonáták, variációk, prelűdök, kadenciák

(Grove's)

HASLINGER, Tobias – osztrák zeneszerző, zeneműkiadó

(Zell, 1787. március 1. – Bécs, 1842. június 18.)

Énekes fiú F. X. Glöggl dómkarmester alatt Linzben. Több hangszert is tanult tőle, és segített Glöggl zenemű-boltjában. 1810-ben Bécsbe ment, ahol K. Gräffer könyvesboltjában helyezkedett el, és saját kompozícióit adta ki. 1814-ben belépett S. A. Steiner vegynyomdájába (1815-től partner: S. A. Steiner & Co.). Haslinger különösen elkötelezett volt a nyomtatott kották külalakjának szépítése iránt, és a litográfiát önlemezre való metszéssel helyettesítette. 1817-23-ban Mathias Schwarz másolóval 62 kötetben kimetszettette L. v. Beethoven műveit, akivel barátságban állt. A pompás gyűjteményt végül Rudolf főherceg szerezte meg, akinek halála után a *Gesellschaft der Musikfreunde* tulajdonába került. 1826-ban Haslinger lett a cég egyedüli tulajdonosa, és 1829-ben elkezdte Beethoven műveinek teljes kiadását, amely azonban más kiadókkal való viták miatt nem készült el. 1830-ban megkapta a „Királyi és császári udvari és magán műkinck- és zenekereskedő” címet. 1835-ben a *Concerts spirituels*-lel együtt nagy szimfónia pályázatot hirdetett, amelyet F. Lachner nyert meg. Haslinger mecénás is volt, és fontos szerepet játszott a bécsi zenei életben.

Művei: misék, programzenék, prelűdök, szonáták, kvartettek

(Österreichisches Musiklexikon online)

HEBERLE, Antal – magyar/osztrák fuvolaművész, zeneszerző és a csákány (csakán vagy czakan) feltételezett feltalálója. (Pápa, 1780k – 1806-16)

Heberle 1807. február 18-án, egy pesti hangversenyen játszott a csákányon a hangszer első ismert használatakor, és 1810-től kezdve a hangszer feltalálójaként emlegették a koncertközleményekben is. 1807-ben jelent meg a csákány fogástáblázata, és Heberle volt az első, aki erre a hangszerre írt kompozíciókat is publikált. Életéről alig áll rendelkezésre megbízható adat. Egy magán genealógiai kutatás eredményei szerint 1807 és 1811 között Bécsben élt. 1812 körül Magyarországon telepedett le, 1813-ban tagja lett a ljubljanoi szabadkőműves páholynak.

Művei: Főleg kamaraművek csákányra, Concertino és Variációk vonósnégyesre és 2 kürtre, fuvoladuók (Wikipedia)

HENNIG, Johann Christian
Életéről semmit nem tudni.

HIRSCH, Leopold – hegedűs, zeneszerző.
(Szentpétervár/Rusz, 1766k – Bécs?, 1845. június 2.)

1786-90 között az eisenstadti Esterházy-kapelle tagja. 1791-től apjához hasonlóan az udvari színház zenekarában játszott, 1797-ben pedig állítólag a bécsi Josephstadt-i színház hegedűse volt. Ezzel szemben 1799-ben a Schottenkirchében tartott házassági szertartásán nemesi kamarásként szerepel (ami egy nemesi együttesben végzett tevékenységre utalhat, talán K. L. Harrach grófnál, akinek 1804-ben és 1810-ben fuvolára írt kompozíciókat dedikált). 1814/19 körül a Kärntnertheater zenekari tagjaként jegyzik, 1821 után a Hofburgtheater zenekarának tagja volt.

Művei: hegedűduók, Cassatio (ob-2vn-vc), vonós- és fuvolanégyesek, fuvoladuók (Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich (1863))

HOFFMEISTER, Franz Anton – osztrák zeneműkiadó és zeneszerző.
(Rothenburg am Neckar, 1754. május 12. – Bécs, 1812. február 9.)

1768-tól Bécsben jogot tanult, de a diploma megszerzése után a zenének, különösen a könyvkiadásnak és a zeneszerzésnek szentelte idejét. Már 1783-ban, amikor a bécsi zeneműkiadás még gyerekcipőben járt, két szimfóniasorozatot kezdett kiadni Lyonban, valamint néhány fuvolára írt kvartettet és duettet. 1785-ben saját nevében céget alapított. Hoffmeister saját művei mellett Haydn, Mozart, Vanhal, Albrechtsberger, Pleyel és más külföldi zeneszerzők zenekari és kamarazenéjét adta ki. Úgy tűnik, Hoffmeister zeneszerzői tevékenysége háttérbe szorította a cég ügyeit, üzletemberként pedig inkább dilettáns volt. Amikor a cég hanyatlásnak indult, számos kiadványát eladta a rivális Artaria cégnek, miközben más kiadványokat továbbra is saját neve alatt jelentetett meg. A századforduló táján Hoffmeister a fuvolaművész Franz Thurnerrel koncertkörutat tervezett Prágába és Londonba, de Lipcsében találkozott Ambrosius Kühnnel, és megalapították a *Bureau de Musique*-et, amely végül a C.F. Peters kiadóvállalat alapja lett. Hoffmeister utolsó kiadványa 1806-ban jelent meg, ezután visszavonult az üzleti élettől.

Művei: operák, szimfóniák, versenyművek, fúvószenekari művek, kamarazene (kvintettek, kvartettek, triók, duettek...) (Grove's)

HUMMEL, Johann Nepomuk – osztrák zongoraművész, zeneszerző, tanár és karmester.
(Pozsony, 1778. nov. 14. – Weimar, 1837. okt. 17.)

Édesapja szerint fia négyévesen már tudott kottát olvasni, ötévesen pedig hegedülni és zongorázni, valamint tökéletes intonációval énekelni, csodagyerekként indult pályafutása. 1786-ban, amikor Hummel nyolcéves volt, a család Bécsbe költözött, ahol apja a *Theater auf der Wieden* zeneigazgatója lett.

Hummel zongoraművészként gyorsan fejlődött, és 1786 tájékán Mozart tanítványa lett, akire olyan nagy hatással volt a fiatal csodagyerek, hogy ingyen tanította őt, és ahogy ez akkoriban gyakran előfordult, Hummel Mozartékkal élt, és a család tagjává vált.

1788 decemberében apjával öt évig tartó európai turnéra indult. Hummel ezt következő évtizede nagyrészt a tanulás, a zeneszerzés és a tanítás jegyében telt, bár néhány nyilvános hangversenyt is adott. Albrechtsbergertől kontrapunktot, Salieritől pedig énekkompozíciót, esztétikát és zenefilozófiát tanult.

1804 körül Esterházy Miklós herceg koncertmestere lett Eisenstadtban. A herceg azonban 1808-ban elbocsátotta, ugyanakkor csak 1811-ben tért vissza az osztrák fővárosba. Hummel zongoraművészként ekkoriban nem lépett fel túl gyakran a nyilvánosság előtt, de zongora-, kamara- és drámai művek szerzőjeként igen aktív volt. 1816 tavaszán Prágában, Berlinben és Lipcsében tett turnéval nagy hírnévre tett szert. 1816-18 Stuttgartban Hofkapellmeister, majd Weimarban nagyhercegi kapellmeister. Ezt a tisztséget 1837-ben bekövetkezett haláláig töltötte be. Az 1820-30-as években Hummel újabb koncertkörutakat tett. Egy 1834-es bécsi látogatás volt az utolsó turnéja.

Művei: operák, balettek, pantomimek, misék, kantáták, dalok, áriák, kórusművek, zenekari darabok, versenyművek, kamarazene, zongoraszonáták, zongoraiskola
(Grove's)

HÜBEL, Ignaz – cseh származású osztrák orgonista és zeneszerző.
(Kreibitz, 1774. április 13. – Garsten, 1837. július 4.)

Fiatalon Garstenbe került, ahol először kóristafiúként, majd legkésőbb 1800-1827-ig orgonistaként és *Regens chori*-ként dolgozott. 1802-ben feleségül vette a steyeri Theresia Meerwundnert, akitől három gyermeke született. 1831-ben orgonistaként említik Weyerben, Felső-Ausztriában, de 1835-ben ismét Garstenben találjuk. Hübelt egy üvegharmonika építőjeként is számontartják, amelyen virtuózan játszott és turnézott vele. 1819-ben a Bécsi Zenebarátok Társasága úgynevezett Sonnleithner-gyűjteményének egyik szerzőjeként jelenik meg 16 általa komponált ländler-táncsal.

Művei: ländler-ek, 2 trió 3 fuvolára
(Esterreichisches Musiklexikon online)
<https://www.musiklexikon.ac.at/ml?frames=no>

HUGOT, Antoine – francia fuvolaművész, tanár és zeneszerző.
(Párizs, 1761– Párizs, 1803. szeptember 18.)

Atys tanítványa volt, az 1780-as években gyakran játszott a *Concert Spirituel*-en, és hírnevet szerzett magának, mint kiváló előadóművész. Az 1790-es években a *Théâtre-Italien* (*Théâtre Feydeau*) híres zenekarában első fuvolás. 1793-ban csatlakozott a Nemzeti Gárda zenekarához, majd 1795-ben, a párizsi *Conservatoire* megalapításakor fuvolatanár lett. Meghalt, mielőtt elkészült volna a *Conservatoire* hivatalos fuvolaiskolájával, amelyet később kollégája, J.-G. Wunderlich fejezett be.

Művei: fuvolaversenyek, triók, duók, szonáták, etűdök, fuvolaiskola
(Grove's)

KAUER, Ferdinand – a morvaországi születésű osztrák hegedűs, zeneszerző és karmester.
(Klein-Thaya, 1751. január 18. – Bécs, 1831. április 13.)

Egy iskolamester fiaként a jezsuitáknál nevelkedett Znaimban, ahol orgonán játszott és klasszikus irodalmat tanult. Ezután a magyarországi Nagyszombat jezsuita szemináriumába került orgonistának, emellett filozófiát, később orvostudományt is tanult. 1777 körül Kauer Bécsbe ment és fokozatosan zenészként helyezkedett el: először billentyűs tanárként, majd orgonistaként egy külvárosi templomban és az Artaria zeneműkiadó lektoraként. Zeneszerzést Heidenreichnél és Zimmermannnál tanult, és a *Theater in der Leopoldstadt* zenekarában hegedűs lett. 1789-ben kinevezték a színház újonnan alapított zeneiskolájának igazgatójává. Zeneszerzőként csak az 1790-es évek elején vált ismertté.

1810-ben Kauer Grazban karnagy, ahol csak egy évadot töltött, majd visszatért a Leopoldstadt Színházhoz. 1814-ben a *Theater in der Josefstadt*-ba szerződött, mint Kapellmeister. 1818-ban Kauer elvesztette állását. Néhány évig nyomorúságos életet élt, mígnem 1821-ben felvették a Leopoldstadt zenekarába, mint egyszerű másodhegedűst. Neve egészen 1830-ig szerepel a zenekari tagok között a színház almanachjában. Az 1830. február 28-ról március 1-jére virradó éjszaka a Leopoldstadtban a súlyos árvíz áldozatai között volt, amikor egy hirtelen jött olvadás miatt a Duna kiöntött. Szinte mindenét elvesztette, beleértve kottáit is, és alig több mint egy évvel később teljes szegénységben halt meg.

Művei: színpadi művek, egyházi művek, szimfóniák, kamarazene, zongoradarabok
(Grove's; bml.de)

KLINGENBRUNNER, Wilhelm – osztrák fuvolista, zeneszerző.
(Bécs, 1782. – Bécs, 1857. október előtt)

Egy hivatalnok fiaként énekórákat vett a bécsi Szt. István dómban egy Grasel nevű tenoristától. 1793-tól kórista a lilienfeldi apátságban. Fuvolán kívül klarinétot és basszetzürtöt tanult. Főállásban hivatalnokként dolgozott, de szabadidejében számos, műkedvelőknek szánt szalonzenét komponált, főként fuvolára vagy csákányra, és népköltőként is kipróbálta magát Wilhelm Blum álnéven. Bár néhány darabját a leopoldstadti színházban is játszották, nagyobb sikert aratott a polgári zenélés igényeinek megfelelő, kellemes kompozícióival. Néhányuk nyomtatásban is megjelent, többek között az 1812-ben kiadott, Molitorral együtt írt gitáriskolája.

Művei: kamarazene csákányra, fuvolára, Csákányiskola, Gitáriskola
(Österreichische Musiklexikon Online) <https://www.musiklexikon.ac.at/ml?frames=no>

KÖHLER, Gottlieb Heinrich – német fuvolaművész, -tanár, zeneszerző.
(Drezda, 1765.július 6. – Lipcse, 1833. január 29.)

Fuvolaművészként és fuvolatanárként tevékenykedett szülővárosában és Lipcsében. Egy agyvérzés után kénytelen volt átmenetileg hegedűre váltani. Köhler 1796-ban Lipcsébe költözött, ahol 37 éven át játszott különböző zenekarokban. Utoljára városi zenészként dolgozott, főleg templomi és városi zenét játszott.

Művei: fuvola-, kürtduók, szonáták (pf-fl-vn), variációk, átiratok
(Stadtwiki Dresden) https://www.stadtwikidd.de/wiki/Gottlieb_Heinrich_K%C3%B6hler

KÖRNER, Johann Wilhelm Friedrich – metsző, fuvolás, zeneszerző
Életéről semmit nem tudni. Gerber szerint 1798-ban Kasselban működött.

KREITH, Karl – osztrák(?) fuvolás, zeneszerző.
(1746k – Bécs, 1803. december 22.)

Körülbelül 1782-től 1791-ig a galíciai díszőrség zenésze volt, amikor is a bécsi Hofkapelléhez timpanistaként csatlakozott. Nagyabecsült fuvolavirtuóz volt, erre a hangszerre számos darabot és tankönyvet írt. 1800 körül művei széles körben elterjedtek mind az arisztokrata, mind a polgári körökben Európa-szerte.

Művei: 120 opus: fúvóspartiták, fuvolaverseny, duettek, kvartettek, Fuvolaiskola (1799)
(Grove's)

<https://www.loc.gov/resource/dcmphot.a0293.0;> https://de.wikisource.org/wiki/BLK%C3%96:Kreith,_Karl

KREUTZER, Rodolphe – francia hegedűs, tanár, zeneszerző.
(Versailles, 1766. november 16. – Genf, 1831. január 6.)

Édesapja 1760 körül Breslauból érkezett Versailles-ba, itt hegedült és hegedűt tanított. Rodolphe korai zenei nevelését apjától kapta, 1778-tól pedig Anton Stamitz tanította hegedülni és zeneszerzésre. 1780. május 25-én Kreutzer a párizsi *Concert Spirituel*-en előadta tanára versenyművét, és csodagyerekként fogadták. 1785 folyamán felvételt nyert a király zenekarába. 1790-tól kezdve számos operát írt és mutatott be, főként a *Comédie-Italienne* színpadán. A forradalom után alakult *Institut National de Musique*-t (1793), majd *Conservatoire* (1795) hegedűprofesszora lett, itt 1826-ig tanított.

1796-ban sikeres koncertkörutat tett Olaszországban. Párizsban koncertfellépései mellett 1801-től az *Opéra* szólóhegedűse, 1802-től Napóleon zenésze, ugyancsak ekkor társult a *Le Magasin de Musique* kiadói vállalkozásban, amelyet Cherubini, Méhul, Rode, Isouard és Boieldieu alapítottak. 1810-ben egy kocsibalesetben eltörte a karját, és ezzel véget ért szólista karrierje. Ennek ellenére továbbra is játszott együttesekben, és megtartotta hivatalos tisztségeit. Az 1815-ös restauráció után Kreutzert *maître de la chapelle du roi* lett, 1816-ban pedig az *Opéra* másodkarmesterévé, majd 1817-ben főkarmesterévé nevezték ki. 1824 és 1826 között ő vette át az *Opéra* zenei irányítását. Egészsége 1826-tól kezdve megromlott, ekkor vonult vissza a legtöbb nyilvános szerepléstől.

Művei: operák, versenyművek, kvintett, kvartettek, triók, duettek, szonáták, hegedű Caprice-ok, hegedűiskola
(Grove's)

KROMMER, Franz [Kramář, František Vincenc] – cseh származású hegedűs, zeneszerző.
(Kamenice u Třebíče, 1759. november 27. – Bécs, 1831. január 8.)

Krommert 14-17 éves koráig nagybátyja tanította hegedűre és orgonára Turánban, elméletet önállóan tanult. Körülbelül 1777 után ideiglenesen orgonista volt ugyanitt. 1785-ben Bécsbe költözött, de egy évi tartózkodás után hegedűsként kapott állást a simontornyai Styrum herceg zenekarában. 1790 vége felé a pécsi székesegyház hegedűse lett. 1793 után Károlyi herceg, majd Grassalkovich Antal herceg szolgálatában működött karnagyként és zeneszerzőként.

1795-ben Bécsbe visszatérve Krommer feltehetően zeneszerzést tanított, mielőtt 1798-ban Ignaz Fuchs herceghez nevezték ki kapellmeisternek. 1810 után a bécsi Hoftheater balett-kapellmeisterként dolgozott. 1818. szeptember 13-tól haláláig Leopold Anton Kozeluch utódja volt, mint a Habsburg császárok utolsó hivatalos kamarazenei igazgatója és udvari zeneszerzője.

Művei: színpadi művek, hegedűversenyek, szimfonia concertanték, kamaradarabok (kvartettek, triók, duettek), szonáták, szóló hegedűdarabok, hegedűiskola
(Grove's)

LESSEL, Franciszek – lengyel zeneszerző és zongoraművész.
(Varsó, 1780. – Piotrków Trybunalski, 1838. december 26.)

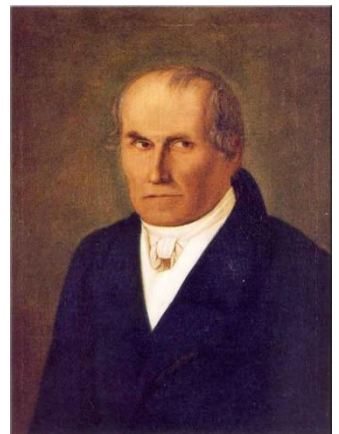
Először apjánál tanult, majd 1799 végén Bécsbe ment, ahol valószínűleg orvosnak tanult. Emellett Haydn tanítványa lett. Tízéves bécsi tartózkodása alatt négyszer látogatott vissza Lengyelországba. Koncerteket adott Krakkóban, és Lubomirski herceg Łańcut-i kastélyának udvari zenésze is volt. Miután 1809-ben végleg visszatért Lengyelországba, Varsóban telepedett le, ahol saját zenéjéből adott koncerteket, és egy ideig az Amatőr Zenei Társaság zenei igazgatója volt. Az 1820-as évek elején egy személyes tragédia következtében visszavonult az aktív zenei élettől, és nem zenei szakmákban tevékenykedett. Többek között (1837-től) a piotrkóvi gimnázium felügyelője is volt, ahol haláláig dolgozott.

Művei: balett, kantáták, dalok, szimfóniák, zenekari művek, kvartettek, duók, zongoraszonáták
(Grove's; Österreichisches Musiklexikon online)

LICKL, Johann Georg (Lickl György) – osztrák-magyar orgonista, zeneszerző és karmester.
(Korneuburg, 1769. április 11. – Pécs, 1843. május 12.)

Korán elárvult. A korneuburgi templomi orgonista Witzig-nél tanult zenét. 1785-ben Bécsbe ment, ahol zenét tanított, emellett Albrechtsbergernél és Haydnnál tanult. A Leopoldstadtban lévő karmelita templom orgonistájává nevezték ki. Körülbelül 1789-től Schikaneder zenei munkatársa volt a *Freihaus-Theater auf der Wieden*-ben, 1792-ben orgonista lett a Bécs-Leopoldstadt-i karmelitáknál, 1793-tól pedig teljes vagy részleges partitúrákat írt számos népszerű daljátékhoz. Operái sikerei ellenére a szakrális zene volt az érdeklődési köre, és 1804-ben Mária Terézia császárnőnek, majd Esterházy hercegnőnek is komponált egy misét. 1805-ben a pécsi székesegyház *regens chori*-ja lett, ahol közel 40 évig élt és dolgozott. Ez idő alatt rengeteg egyházzent írt.

Művei: 24 mise, két requiem, számos kisebb darab, kamarazene fúvós hangszerekre, számos billentyűs mű
(Grove's; Österreichisches Musiklexikon online)

MAHR, Josef – fuvolás, zeneszerző.
(?-?)

Életéről szinte semmit nem tudni. Joseph Fahrbach (1804-1883) fuvolanára. Beethoven Esz-dúr szeptettjének (op.20) fuvolás kvintettre átírt változata Joseph Mahr hangszerelése.

Amikor Beethoven 1801. április 22-én közölte a lipcsei Hoffmeister kiadóval a szeptett opusszámát a készülő nyomtatáshoz, egyúttal azt írta: „igen szép lenne, ha [...] a szeptett ily módon való kiadása mellett fuvolára is átírnák, pl. kvintettként, s ezzel segítenék a fuvola szerelmeseit, akik már megkerestek vele kapcsolatban, s mint a rovarok, úgy nyüzsögnének rajta, és zabálnák”.

(Beethoven Franz Anton Hoffmeisterhez, 1801. április 22., BGA 60. A fuvolakvintettre írt változat (Joseph Mahr hangszerelése) csak 1829-re vezethető vissza, vö. LvBWV, 1. kötet, 122. o. Ld.)

(Österreichisches Musiklexikon online; *Allgemeine Musikalische Zeitung* (1818. március); https://beethovens-werkstatt.de/vergleich-20-38/#_ftn6)

MIKUSCH, Venceslas

ismeretlen, esetleg azonos az alábbival, vagy rokona:

MIKUSCH, Anton – fuvolista és hegedűs.

(Moravska Trebova, 1756k – Bécs, 1819. április 25.)

1781-83 között Magyarországon Batthyány József hercegprímás bíboros pozsonyi zenekarához tartozott, ennek 1783 végi feloszlata után gróf Erdődy Lajos szerződtette udvari zenekarához Monyorókerékre (ma Eberau), valamint a mai Burgenlandban lévő Kohfidisch-kastélyba.

(Esterreichisches Musiklexikon online)

MONZANI, Tebaldo – olasz fuvolaművész, hangszerkészítő és kiadó.

(Modenai Hercegség, 1762. – London, 1839. június 14.)

Fuvolán és oboán is játszott, de az utóbbival felhagyott, miután Angliába költözött. Itt először 1785 februárjában lépett fel egy londoni koncerten, majd szóló- és zenekari fuvolistaként vált ismertté, és ebben a minőségében körülbelül 1803-ig maradt aktív. 1787-től Londonban saját kompozícióit (főként fuvolára) és más műveket adott ki.

1800-ban Monzani Giambattista Cimadorral társult Monzani&Cimador néven. Cimador több Mozart-szimfónia átdolgozását készítette el fuvolára és vonósokra, melyek közül halála után hatot Monzani adott ki. A kiadói tevékenységet 1805-től Monzani egyedül folytatta nagyjából 1807-ig, amikor Henry Hill-lel (1781-1839) kötött partnerséget.

Monzani hangszerkészítőként is nagy hírnévnek örvendett, sok fuvolát és klarinétot készített.

Művei: főképp fuvolás kamarazene, fuvolaiskola

(Grove's)

NEUBAUER, Franz Christoph [František Křištof] – cseh származású hegedűs, zeneszerző.

(Hořín, Mělník, 1760k – Bückeberg, 1795. október 11.)

Korai zenei képzését egy helyi iskolamestertől kapta, és már képzett hegedűművész és zeneszerző volt, amikor még nagyon fiatalon Prágába ment, hogy tanulmányait folytassa. Sok cseh kortársához hasonlóan ő is elhagyta szülőföldjét, és korai utazásai során különböző bajorországi kolostorokban járt, ahol élelemért és szállásért cserébe fellépett és komponált. További utazásai Münchenbe és Bécsbe vezették, ahol Schlichtegroll szerint megismerkedett Haydnal, Mozarttal, valamint honfitársaival, Kozeluchhal és Wranitzkyval. Neubauer 1790-ben kapta első állandó állását a hesseni Weilburgban, de a francia forradalmi seregek bevonulása miatt menekülni kényszerült. Több hannoveri fellépést követően rövid ideig Mindenben dolgozott, majd végül elfogadta Schaumburg-Lippe hercegnő meghívását a bückebergi udvarba. Az ottani karnagy J. C. F. Bach volt, és Neubauer érkezése azonnali rivalizálást váltott ki a két zeneszerző között. Bach halála után Neubauer követte őt a poszton, de egy éven belül belehalt betegségébe, amelyet a túlzott alkoholfogyasztásnak tulajdonítottak.

Művei: szimfóniák, versenyművek, kvartettek, triók, duók, egyéb kamaraművek, egyházi művek, elméleti munka a zeneszerzésről

(Grove's)

NISLE, Johann Martin Friedrich – német kürtös, zeneszerző.

(Neuwied, 1780. december 18. – Neuwied? 1873)

Johannes Nisle (1735-1788) kürtművész legkisebb fia. Idősebb testvérei, Johann Wilhelm Friedrich (1768-1839) és Christian David (1772-?) mindketten elismert kürtösök voltak. Testvéreihez hasonlóan ő is korán kezdett el zenélni, hozzájuk hasonlóan őt is édesapja tanította kürtön. Már 1787/88-ban apjával és testvéreivel együtt lépett fel nyilvános koncerteken Potsdamban és Berlinben. Apja halála után édesanyjával Meiningenben élt; 1794-től a Berleburger Hofban folytatta iskolai tanulmányait, ahol testvérei is dolgoztak. 1798/99-ben visszatért Meiningenbe, és Heinrich Christoph Kochnál Rudolstadtban zongora- és zeneszerzés órákat vett. 1800-ban beiratkozott a rostocki egyetemre. 1805/06-ban testvéreivel, Christian Daviddal Drezdába, Prágába és Bécsbe utazott, ahol találkozott Weberrel, Haydnal és Beethovennel. Esterházy herceg támogatásával a testvérek 1806-tól 1809-ig Bécsben, Burgenlandban és mindenekelőtt Magyarországon tartózkodtak. 1809-ben Olaszországba utaztak. 1810 körül érkeztek Cataniába, ahol Johann Martin Friedrich öt-hat évig zenetanárként és zeneszerzőként dolgozott. 1816-ban Nápolyba utazik, ahol ismét zenetanárként dolgozik, és megismerkedik többek közt Rossinival és Mercadantéval.

1821-1824-ig a württembergi udvari zenekarban dolgozott brácsásként, 1824/25-ben a svájci Hofwilben, 1825-ben Bázelen volt zeneigazgató. 1829-ben Berlinben élt, ahonnan 1830-ban Párizsba ment, ahol megismerkedett Cherubinival, ezután 1833-ig Trierben élt, majd visszatért Berlinbe. 1835-ben a sziléziai Bunzlauba költözött. 1836-ban Breslauba, Lipszébe, Frankfurt am Mainba, Párizsba, Hollandiába és Angliába utazott. 1837-ben visszatért Németországba, és először Meiningenben, majd 1838-ban Riesenburgban telepedett le. Nisle 1838-1846 között valószínűleg három évig tanított zenét Münsterben. 1846-ban Elbingbe ment, ahol zenetanárként és zeneszerzőként dolgozott 1861-ig. 1873-ban ismét útnak indult Párizsba, utána több információ nincs életéről.

Művei: zenekari darabok, kamarazenék, zongoradarabok, kórusművek és dalok.

(Wikipedia)

PLEYEL, Ignace Joseph – osztrák-francia zeneszerző, zeneműkiadó és zongorakészítő.

(Ruppersthal, 1757. június 18. – Párizs, 1831. november 14.)

Egészen fiatalon Vanhálnál tanult, 1772 körül pedig Haydn tanítványa lett Eisenstadtban. Éves járandóságát gróf Erdődy László fizette, akinek pozsonyi családja Haydn pártfogóival, az Esterházyakkal állt rokonságban. Később Pleyel Erdődy gróf karnagya lett, de pályafutásának ez az időszaka nem igazán dokumentált. Az 1780-as évek elején Olaszországba utazott. 1784-től a strasbourgi katedrális karnagyának asszisztense, itt nyilvános hangversenyeket is vezényelt és szervezett. A forradalom megszüntette a székesegyház egyházi funkcióit és a városi világi hangversenyeket, így Pleyel elfogadta a meghívást, hogy vezényelje a londoni *Professional Concert*-et, és 1791-1792-ben ott tartózkodott.

Miután visszatért a kontinensre, Pleyel megvásárolta a Strasbourg melletti St.

Pierre-ben lévő Château d'Itenwiller kastélyt, valószínűleg londoni koncertjeinek jelentős bevételeiből. 1795-ben Párizsban telepedett le, zeneműboltot nyitott és kiadóvállalatot alapított, amely 39 éves fennállása alatt mintegy 4000 művet adott ki, köztük Boccherini, Beethoven, Clementi, Cramer, J. L. Dussek, Haydn, Pleyel és mások műveit.

1807-ben Pleyel zongorákat kezdett építeni, és e célból vállalatot alapított. A cég eleinte csak asztalzongorákat gyártott, az 1820-as évek végére alkotta meg az osztrák Graf zongorák mintájára a saját koncertzongora modelljeit. Hangszereit zongoraművészek együttműködésével fejlesztette. Pleyel 1824-ben vonult vissza vidékre.

Művei: szimfóniák, versenyművek, egyéb zenekari művek, kamarazene, színpadi művek, egyházi művek

(Grove's)

PÖSSINGER, Franz Alexander – osztrák hegedűművész és zeneszerző.
(Bécs, 1766. december 16. – Bécs, 1827. augusztus 19.)

Először 1796-ban említik a bécsi Hoftheater zenekarának tagjaként, 1798-tól haláláig a bécsi udvari zenekar tagja volt. 1803-ban szakértőként részt vett L. v. Beethoven és az Artaria kiadó közötti vitában, amely Beethoven op. 29-es vonósnégyesének javításai miatt alakult ki.

Művei: zenekari művek, hegedűverseny, kvartettek, triók, duók, operaátiratok
(Esterreichisches Musiklexikon online)

PROCHASZKA, Karl Franz – zenetanár

Karl Franz Prochaszka 8 éven át volt a Lipót megyei Hradekben működő Királyi Országos Erdészeti és Nemzeti Főiskola tanára. Felesége, aki 6 teljes évig volt ott az első ipari tanító, 1807. november 2-án Pozsonyban ipari iskolát nyitott 7-12 éves lányok számára, ahol a szükséges női kézművességet, valamint a szükséges tudományos ismereteket, köztük éneklést és zongorázást tanulhattak.

A Királyi Országos Erdészeti és Főoktatási Iskolában a feladata ez volt:

„Prochaszka professzor. I. A tanult elmélet gyakorlása, nevezetesen a szoprán és alt éneklés, templomi és kamara stílusban. II. fuvola, oboa, klarinét és brácsa templomi kamara stílusban, valamint zongora vagy piano forte, amennyire a fiatalok képességei engedik.”

<https://mek.oszk.hu/23000/23058/23058.pdf>

REICHA, Anton – cseh származású zeneszerző, tanár
(Prága, 1770. február 26. – Párizs, 1836. május 28.)

Reicha nagybátyjától tanult hegedülni és zongorázni, és fuvolán is kapott oktatást. Miután a család 1785-ben Bonnba költözött, Reicha nagybátyja irányítása alatt a Hofkapelle-ben hegedült és fuvolázott. 1787-ben Bonnban vezényelte első szimfóniáját és több olasz operát, 1789-ben pedig beiratkozott a bonni egyetemre. 1795 körül Hamburgban megfogadta, hogy nem lép fel többé, így zongorát, összhangzattant és zeneszerzést tanított. Emellett a zeneszerzésnek, a matematikai, filozófiai és zenei olvasmányoknak, valamint a zeneszerzés természetéről és a tanítás módszereiről való elmélkedésnek szentelte magát.

Reicha 1799-ben Párizsba utazott, de ott művei nem arattak sikert, így még az év végén Bécsbe távozott. Itt megújította barátságát Beethovennel, és órákat vett Albrechtsbergertől és Salieritől. 1802-ben Reicha visszautasított egy felkérést, hogy Lajos Ferdinánd herceg tanára és karnagya legyen.

Bár Reicha operái megbuktak, hírneve nőtt. 1817-re számos kompozícióját kiadták és előadták. 1818-ban nevezték ki a *Conservatoire* ellenpont és fuga professzorává. Berlioz és Liszt 1826-ban kezdett el Reichánál tanulni. Gounod és Onslow szintén tanítványai közé tartozott. 1829-es honosítását követően Reichát 1831-ben a *Légion d'honneur* lovagjává avatták. 1835-ben, egy évvel a halála előtt követte Boieldieu-t az *Académie* élén. Júniusban César Franck tíz hónapig volt Reicha tanítványa.

Művei: elméleti írások (főleg a zeneszerzésről), operák, egyházi művek, zenekari művek, szimfóniák, nyitányok, versenyművek, fúgák, változatos kamarazene
(Grove's)

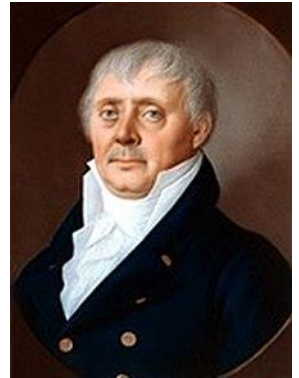

REICHHART (vagy REICHARDT), François Karches – ismeretlen

RIOTTE, Philipp Jacob – német zeneszerző és karmester.
(St Wendel, Saar, 1776. augusztus 16. – Bécs, 1856. augusztus 20.)

Johann Anton André tanítványa volt Offenbachban. 1804-ben zongoristaként és zeneszerzőként lépett fel egy frankfurti hangversenyen. 1805/6-ban zeneigazgató lett Gotha-ban, majd Danzigban és Magdeburgban. Ezután Bécsbe ment, ahol az udvari operában, majd a *Theater an der Wien* zeneigazgatójaként dolgozott (1818-21 és 1824-26). Hosszú hallgatás után 1852 novemberében lépett ismét és utoljára a bécsi közönség elé.

Művei: színpadi művek, zenekari művek, mise, kamaraművek, zongoradarabok
(Grove's)

ROLLA, Alessandro – olasz zeneszerző, hegedű- és brácsaművész.
(Pávia, 1757. április 23. - Milánó, 1841. szeptember 14.).

Milánóban Leonardo Leo tanítványánál, G. A. Fioroninál tanult ellenpontot. 1778-ban brácsán játszott a zenekarban a Teatro alla Scala megnyitóján. 1782-ben, valószínűleg Sartinak köszönhetően, kinevezték a páрмаi zenekar első brácsásává, majd 1792-ben a zenekar vezetője és karmestere lett. 1802-ben, a páрмаi herceg halálakor Ricci impresszárió hívta meg a Scala zenekarához, ahol 1833-ig maradt, és ahol Mozart, Mayr, Paer, Rossini, Bellini, a fiatal Donizetti és Mercadante operáit vezényelte. 1805-től Eugenio di Beauharnais alkirály udvari zenekarának első hegedűse és karmestere is volt, 1808-tól 1835-ig pedig az újonnan megnyílt milánói konzervatórium első hegedű- és brácsaprofesszora.

1823-ban ő adott elő először nyilvánosan egy Beethoven-szimfóniát a Scalában. Miután visszavonult a konzervatóriumból, saját otthonában kamarazenei magánelőadásokat kezdett.

Művei: szimfóniák, versenyművek, balettek, kamarazene (szextettek, kvintettek, kvartettek, triók, duók), zongoraszonáták, pedagógiai írások
(Grove's)

ROSER [von Reiter], Franz de Paula – osztrák zeneszerző, kapellmeister és tenorista.
(1779. aug. 17. Naarn, Felső-Ausztria – 1830. aug. 12. Pest-Buda).

Johann Georg Roser fia. Éneket, hangszerjátékot és zeneelméletet apjánál tanult, és állítólag 1789-ben rövid ideig Mozart tanítványa is volt Bécsben. Később Georg Pasterwiznél Kremsmünsterben és 1795-ben J. G. Albrechtsbergernél tanult. 1796-ban novícius lett a felső-ausztriai Wilhering ciszterci kolostorában, de nem tett fogadalmat, hanem katonának állt, majd a zenei pálya mellett döntött. Valószínűleg 1799-ben zeneigazgató lett Freiburgban. Később Párizsban (1800) és Veronában (1802) vándor operatársulatok karnagya, Klagenfurt (1803) és Pest (1804) színházainak tenoristája, 1806-tól pedig Vereben Végh Ignác szolgálatában zeneszerző. Egyéves linzi színházi karnagyi szolgálat után (1811-12) Roser Bécsben telepedett le, ahol 1812-től 1819-ig a *Theater in der Josefstadt* kapellmeistere volt. 1817-ben kottakölcsönző és -másoló vállalatot alapított, 1819-ben pedig a *Kärntnertortheater* segédkarnagya lett. 1820-tól a *Theater an der Wien*, 1824-től pedig a pesti német színház karnagya. 1826-tól Bécsben sikeres szabadúszó zeneszerzőként dolgozott több színháznak.

Művei: operák, operettek, balettek, misék, zenekari művek, kamarazene, zongoradarabok
(Grove's)

ROSETTI, Antonio [**RÖSLER**, Anton] – cseh származású zeneszerző és nagybőgős.
(Leitmeritz [ma Litoměřice], 1750 körül - Ludwigslust, 1792. június 30.)

Amikor 1792-ben meghalt, a ludwigslusti halotti anyakönyv szerint 42 éves volt, ami 1750 körülre teszi születését. Az 1777-ben kötött házasságának dokumentálásakor a wallersteini plébánia anyakönyvei a csehországi Leitmeritzből származó udvari zenészként azonosították. Rosetti 1773 előtt vette fel nevének olasz formáját, és ezután következetesen Antonio Rosettiként emlegette magát. Mivel ebben az időszakban több olyan zenész is létezett, aki a zeneszerző egyik vagy másik vezetéknevét viselte, ez jelentős zavart okozott zenéjének azonosításában.

Az eredetileg papi pályára szánt Rosetti korai nevelését és zenei képzését a csehországi jezsuitáknál kapta. Gerber szerint Rosetti hétéves korában lépett be a prágai szemináriumba. Rosettit soha nem szentelték pappá. A jezsuita rend csehországi megszüntetése után elköltözött, és 1773 szeptemberében az Augsburg melletti Oettingen-Wallerstein herceg udvari együtteséhez csatlakozott, mint inas és nagybőgős. 1774 júliusában hivatalos udvari zenésznek nevezték ki. 1781-ben szabadságot kapott, hogy Párizsba látogasson. Öthónapos ottléte alatt aktívan népszerűsítette zenéjét, műveit a város legjobb együttese játszották, köztük a *Concert Spirituel* zenekara, amelynek több új szimfóniát komponált. Rosetti arra is felhasználta ezt az alkalmat, hogy megszervezze kompozíciói kiadását. 1782-ben már elismert zeneszerzőként tért vissza Wallersteinbe. Itt 1785-ben vette át a zeneigazgatói teendőket. Wallersteini életét anyagi nehézségek gyötörték, adósságai egyre csak halmozódtak, és 1789-ben, számos pénzügyi kudarc után kérte a herceg szolgálatából való felmentését, hogy elfogadja I. Friedrich Ferenc mecklenburg-schwerini herceg zeneigazgatói állását. 1792 tavaszán Rosetti, aki élete nagy részében rossz volt az egészségi állapota, súlyosan megbetegedett, és meghalt.

Művei: oratóriumok, misék, rekviemek, motetták, kantáták, 44 szimfónia, versenyművek (12 fuvolára), szimfónia concertanték, kamarazene (triók, kvartettek), szonáták
(Grove's)

SALIN, J. F. de – huszártiszt, fuvolista(?)
(?-1805/7?)

Néhány 19. század eleji katalógusban (pl. Ersch, J. S.: *Handbuch der Deutschen Literatur...* Lipcse, 1823) J. F. von Salin-ként szerepel, tehát gyakorlatilag bármilyen nemzetiségű lehetett. Nyomtatásban megjelent műveinek címlapjai alapján huszártiszt Őcsászári és királyi felsége szolgálatában, tehát lehet katonazenész, esetleg tehetséges katonatiszt, aki amatőr zenészként megengedhette magának mintegy 10 opusz kiadását néhány év alatt. Sajnos 1805 után megszakad a kiadványok sora, és ezzel minden információ is Salinról, ami azt sejteti, hogy esetleg a napóleoni háborúk áldozata lett, vagy talán csak a harcok folytán le kellett mondania a további zenei karrieréről.

Művei: fuvolás kamarazene, átiratok
(J. F. de Salin by Tom Moore, academia.edu)

SAUST, Carl – német származású fuvolaművész, zeneszerző
(Dessau(?), 1773 - 1845k)

J. F. Taubertnél tanult, Londonban futott be karriert, ahol népszerű előadó és tanár volt. Az összes forrás szerint virtuóz játékos volt, nagyon kifejező játékmóddal. Szerzeményeit dallamosságuk miatt értékelték nagyra, az általa írt kíséret színvonalát silánynak és gyengének tartották. Sok angol hírlap is említi. Ír dalokat is feldolgozott.

Művei: főként variációk szóló fuvolára vagy zongorakísérettel, fuvoladuók
(Allgemeine musikalische Zeitung)

SCHICKER, A(nton?) - ismeretlen

SCHNEIDER, Georg Abraham – német kürtös, oboás, zeneszerző.
(Darmstadt, 1770. április 19. – Berlin, 1839. január 19.)

Több hangszeren tanult J. W. Mangoldtól, a darmstadti udvari zenekar hegedűsétől, amelyhez 17 éves korában maga is csatlakozott, majd elméletet és zeneszerzést tanult J. G. Portmannál, akinek Caroline nevű énekesnő lányát később feleségül vette. Darmstadtot 1795-ben hagyta el, hogy Heinrich porosz herceg Rheinsbergben működő udvari zenekarához csatlakozzon kürtösként, ahol számos zenekari és kamaraművet komponált és publikált. 1803-ban csatlakozott a berlini királyi zenekarhoz, és kürtvirtuózként és zeneszerzőként kezdett nevet szerezni magának. 1807-ben előfizetéses koncertsorozatot, 1818-ban pedig egy *Musikalische Übungsakademie zur Bildung der Liebhaber* nevű intézményt alapított. Kotzebue meghívására 1813-

ban Revalban (ma Tallinn) lett a színház karmestere, de megtartotta berlini állását, ahová 1816-ban tért vissza. Berlinben többek között a *Königliche Schauspiele* zeneigazgatója (1820) majd 1825-ben az udvari zenekar igazgatójává nevezték ki. Később a Porosz Művészeti Akadémián tanított. 1838-ban vonult nyugdíjba.

Schneider kompozíciói és koncertjei a kürtöt helyezték előtérbe. Schneider nagy érdeklődést mutatott a Heinrich Stölzel és Friedrich Blühmel által feltalált szelepes kürt iránt, mivel a hangszeret először lehetett kromatikusan megszólaltatni. Ezeknek a szelepeknek a kifejlesztése vezetett a kürt mai felépítésének kialakulásához. Schneider írta az első művet szelepes kürtre, amelyet 1818-ban adtak elő nyilvánosan.

Művei: szimfóniák; nyitány; fuvola-, oboa-, klarinét-, fagott-, kürt-, basszetskürt-, brácsaversenyek, fuvola-, hegedű-brácsa stb. duók, triók, kvartettek

(Grove's)

SCHOLL, Karl Hieronymus Nikolaus – lengyel származású fuvolás, zeneszerző.
(Zsovka (Żółkiew), 1778. január 12. – Bécs, 1854. február 12.)

Apja Radziwill herceg szolgálatában volt Kapellmeister, és vele jött Bécsbe. 1790-től apja (ének, hegedű, fuvola), később K. Kreith fuvolavirtuóz zenei képzésében részesült. A bécsi egyetemen tanult. 1796-ban a leopoldstadti színház második fuvolistája volt. 1797-ben felvették a *Burgtheater*be, majd 1813-39 között a *Hofopertheater*ben dolgozott. A zenekari lista szerint piccolón is játszott. Tanított is, tanítványai közé tartozott J. Fahrbach és P. Amtmann. Scholl számos művet írt hangszerére, kiadott kompozícióinak száma 33. Írt egy fogástáblázatot az akkoriban újdonságnak számító G-lábas Koch-féle fuvolára.

Művei: fuvolavariációk zenekarral (op. 19, 20, 26, 28), polonaise fuvolára és zenekarra (op.25), duók, szólók fuvolára (G.R. Clements: *Situating Schubert: Early Nineteenth-Century Flute Culture and the "Trockne Blumen" Variations*, D. 802; *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, *Österreichisches Musiklexikon Online*)

SOZZI, Francesco – olasz hegedűs, zeneszerző
(Firenze, 1765k – 1824?)

Nardini növendéke. 1790-ben a toszkán nagyherceg zenésze, később Németországban dolgozott. 1801-ben Augsburgban hegedűdarabokat adott ki.

(imslp; https://books.google.hu/books?id=OH1HAAAAYAAJ&pg=PA446&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

SÜSSMAYER, Franz Xaver – osztrák zeneszerző.

(Schwanenstadt, 1766. – Bécs, 1803. szept. 17.)

Gyermekkorában Schwanenstadtban a tanító és kórusvezető apjánál tanult zenét. 1779-ben a kremsmünsteri kolostor iskolájába került, később filozófiát és jogot tanult az ottani Ritterakadémián. Diákkorában énekesként, hegedűsként és orgonistaként részt vett az apátsági templom istentiszteletein, és zeneszerzés órákat vett helyi tanároktól. 1785-től kezdődően több operát komponált, amelyeket a kolostor színházában adtak elő. Az 1780-as évek végén Bécsbe költözött, ahol alkalmanként fellépett a Hofkapelle-ben és a Burgtheaterben. 1790-ben vagy 1791-ben alkalmi zeneszerzői tanulmányokat kezdett Mozartnál, és Constanze Mozart kérésére befejezte a Requiemet. Mozart halála után Salierinél tanult. 1792-ben a Nationaltheater billentyűse és megbízott karnagya lett. 1794 májusában a bécsi Kärntnertortheater újonnan alapított National-Singspieljének karnagyává nevezték ki.

Művei: operák, misék, kantáták, szimfóniák, kamarazene

(Grove's)

STEIBELT, Daniel (Gottlieb) – német származású zongorista, zeneszerző.

(Berlin, 1765. október 22. – Szentpétervár, 1823. szeptember 20.-október 2.)

Apja a porosz hadsereg tisztje volt, később csembalókat és forte-pianókat készített. Anyja hugenotta menekült. Felfigyelt rá a koronaherceg (később II. Frigyes Vilmos) és Kirnbergerhez küldte tanulni. Apja 1784 körül erőltette, hogy csatlakozzon a hadsereghez, emiatt elszökött az országból. A következő hat évet utazó zongoristaként töltötte. 1788-ban Münchenben volt, ahol op.1-4. szonátáit ki is adták. 1789-ben Szászországban és Hannoverben koncertezett, 1790-ben Párizsban telepedett le. 1793-ban fejezte be első operáját, amelyet sikerrel mutattak be. Ez után zeneszerzőként és tanárként is nagyon keresett lett. A következő 15 évben Párizs és London között ingázott, és más európai nagyvárosokban is fellépett. 1800-ban Prágában, Berlinben és Bécsben járt, ahol Beethovennel versenyzett, de alulmaradt. Innen visszatért Párizsba, ahova magával vitte Haydn Teremtését, amelyet az *Opérában* Napóleon jelenlétében változtatásokkal és saját hozzájárulással adott elő, ami miatt sok támadás érte. 1806-tól Párizsban több operáját és zongoraversenyét is előadták. 1808-tól ismét koncertkörútra indult, Német- és Lengyelországon keresztül Oroszországig. Életének hátralevő részét itt töltötte, a francia operának komponált, tanított.

Művei: kb. 16 opera, 8 zongoraverseny, nyitány, keringők, dalok, Zongoraiskola, Tambourin-iskola

(Grove's)

TRAEGL, Andreas – osztrák hivatalnok, fuvolás(?), zeneszerző.

(Gochsheim, 1748. december 2. – Guntramsdorf, 1807. szeptember 30.)

Bécsben dolgozott, mint komornyik, majd titkár, aztán közhivatalnok, 1798-tól pedig zenészként. Kompozícióból kiindulva fuvolás és gitáros lehetett. Sok művét ő maga jelentette meg nyomtatásban. A guntramsdorfi papírgyár ellenőreként halt meg.

Művei: fantáziák fuvolára (op.1-3.), dalok, áriák gitárkísérettel, variációk, landlerek fuvolára, gitárra, potpourrik

(Österreichisches Musiklexikon online)

VERN, Claude-Joseph-Auguste – francia fuvólás, oboás, tanár, zeneszerző.
(Thoissey (Mâcon mellett), 1769. – Orléans, 1854. május 18.)

Fiatalon Lyon-ba került, ahol szülei katonai karriert szántak neki, amit be is teljesített. Lyon ostroma után majdnem kivégezték, de csak megsebesült. Szolgálatba állt Bonaparte seregében, majd Brune marsall diplomatája lett. Egyszer csak hirtelen feladta katonai karrierjét, hogy teljes mértékben a zenetanulásnak szentelhesse magát, amivel addig csak szabadidejében foglalkozott. Fuvolásként és oboásként sikereket ért el a milánói Scalában, majd Franciaországba visszatérve Lyonban. Párizsi karrier reményei nem teljesültek be, így Orléans-ba ment, ahol sok tanítványa lett és műveit is sikerrel ki tudta adni. Az orléans-i zenekar fuvólása és oboása lett. 82 éves koráig töltötte be ezt a posztot. Tizenyolc kötetet adott ki a két hangszerre.

Művei: számos duó és egyéb kamaramű oboára, fuvólára, hárfára, angolkürtre
(Auguste Vern, by Tom Moore; academia.edu)

WEIGL, Joseph – osztrák zeneszerző és karmester.
(Eisenstadt, 1766. március 28. – Bécs, 1846. február 3.)

J. Haydn keresztgyermeké. Hároméves korában Bécsbe került, ahol F. L. Gassmann fedezte fel. 1775/76-ban ének- és basso continuo leckéket kapott apja egykori tanárától, S. Witzigtól. 1776-82 között Albrechtsberger tanítványa, az egyetemen pedig orvosi és jogi tanulmányokat folytatott. 16 éves korában írta első operáját. A mű elnyerte Gluck és Salieri tetszését, akik 1783-ban megszervezték az előadást a Burgtheaterben. Gottfried van Swieten báró minden vasárnap meghívta őt zenei matinéira. Ott Weigl kapcsolatba került Mozarttal és Salierivel, aki meggyőzte Weigl apját fia tehetségéről, és maga is zeneszerzésre oktatta a 19 éves fiút, valamint bevezette az udvari színházi életbe. Ott Weiglnek kellett kísérnie az énekeseket.

1790-ben Weigl az udvari színház helyettes karnagya, majd 1791. júliusában II. Leopold Salieri utódjává nevezte ki. 1791-ben létrehozta az udvari balett-társulatot. Többször járt Milánóban, ahol felajánlották neki a konzervatórium igazgatói posztját is. 1827-ben a bécsi udvar helyettes zeneigazgatójává nevezték ki, ezt a tisztséget 1838-ig töltötte be. Nyugdíjba vonulásakor, 1839-ben megkapta az arany *Civil-Ehrenmedaille*-t. Tiszteletbeli tagja volt a milánói konzervatóriumnak (1812) és a bécsi *Gesellschaft der Musikfreunde*-nak (1826), valamint több más zenei egyesületnek. Két kéziratos önéletrajza (az egyik műveinek jegyzékét tartalmazza) a bécsi *Nationalbibliothek*ben található.

Művei: operák, balettek, misék, oratóriumok, kantáták, kamarazene
(Grove's; Österreichisches Musiklexikon online)

WEISS, Franz – osztrák hegedűs, brácsás, zeneszerző.
(Glatz (Szilézia), 1778. január 18. – Bécs, 1830. január 25.)

Gotthard Anton Stolle tanítványa a Prága melletti Königsalban (Prag-Zbraslav). 1794-99 között a Carl von Lichnowsky herceg körüli bécsi zenészkörhöz tartozott (I. Schuppanzigh, J. Mayseder, Anton Schreiber, L. Sina, N. Kraft), itt kerülhetett kapcsolatba Beethovennel.

1808-16 között A. von Rasumowsky kvartettjében játszott, majd 1821-23 között J. Böhm kvartettjéhez, 1823-tól pedig Schuppanzigh kvartettjéhez tartozott.

Weisst kora legjobb brácsaművészenek tartották Bécsben, közreműködött Beethoven számos vonósnégyesének bemutatóján, és szólólistaként is fellépett. Hegedűsként is koncertezett.

Művei: kamarazene, zongoraszonáták, nyitányok és szimfóniák.
(Österreichisches Musiklexikon online; Wikipedia)

WENDLING, Johann Baptist – német fuvolaművész és zeneszerző.

(Rappoltsweiler [ma Ribeauvillé], 1723. június 17. - München, 1797. november 27.).

Apja és nagyapja is zenészek voltak. Wendling 1745 és 1752 között Deux-Ponts [ma Zweibrücken] hercegének volt a fuvolatanára, akivel különböző európai központokba utazott, és nemzetközi hírnévre tett szert. 1749-ben Berlinben Nagy Frigyes király előtt, 1751-ben pedig a párizsi *Concert Spirituel*-en lépett fel sikerrel. Wendling 1752-ben M. F. Cannabich utódja lett a mannheimi udvari zenekar első fuvolásaként, és egész mannheimi, majd müncheni pályafutása alatt Carl Theodor pfalzi választófejedelem fuvolatanára volt, az udvari zenekar egyik legjobban fizetett tagjaként. Az 1760-as években rendszeresen látogatott Párizsba, ahol tanári hírnévre is szert tett. 1771 áprilisától 1772 közepéig Londonban tartózkodott, ahol nemcsak szólistaként lépett fel, hanem kamarakoncerteken is, és J. Chr. Bachhal is együttműködött. További turnéi Hágába (1775), Bécsbe (1776 és 1779), Olaszországba és Prágába vezettek. Wendling jelentős hatással volt Mozarra, mind személyesen, mind zeneileg. Wendling elkísérte a mannheimi udvart annak 1778-as Münchenbe való költözésekor, és legalább 1790-ig első fuvolistaként szerepelt ott.

Wendling korának egyik legünnepeltebb fuvolaművésze volt, különösen dicsérték pontos intonációjáért és gyönyörű éneklő hangjáért az egybillentyűs fuvola teljes hangterjedelmében. Leopold Mozart 1763-ban csodálatra méltónak nevezte játékát. Schubart 1773-ban hallotta őt, és később úgy jellemezte, mint „kiváló fuvolaművészt, aki a helyes előadásmódot csiszolt kivitelezéssel ötvözi, előadása tiszta és szép, hangja pedig a mély és a magas regiszterekben egyaránt telt és pontos”. Ő volt az egyetlen olyan vendégfuvolaművész, akit a francia sajtó folyamatosan dicsért, és a francia fuvolaesztétika egyik úttörője volt, „aki büszkébb arra, hogy a szépet és a kellemeset hozza ki, mint a nehéz, gyors vagy virtuózat” (Schubart).

Művei: fuvolaversenyek, fuvolás kvartettek, duettek, szonáták
(Grove's; Wikipedia)

WILLING, Johann Ludwig – német orgonista, zeneszerző.

(Kühndorff, 1755. május 2. – Nordhausen, 1805. szeptember)

J. E. Rembt tanítványa. Fiatalkorában pár évet Hollandiában töltött, ahol Nicolai zu Zwollnál tökéletesítette tudását. 1780-ban tért vissza szülővárosába, ahol a Fő- és St. Jakob templom orgonistája lett. 1800-tól koncertmester, a templomi zenét kivéve összművészeti vezető. Sok darabot írt kezdőknek és amatőröknek, ezeknek a későbbiekben is nagy sikere volt, különösen a tanításban. Művei nagy része nyomtatásban is megjelent.

Művei: sok hegedűkíséretes pianoforte mű, versenyművek, szonáták, variációk, dalok stb.
(Universal-Lexikon Der Tonkunst; Allgemeine musikalische Zeitung; A Dictionary of Musicians)

<https://books.google.hu/books?id=nyk5AQAAMAAJ&pg=PA898&dq=Willing,+Johann+Ludwig&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwj627HitebzAhVipYsKHXRHcjoQ6AF6BAGlEAI#v=onepage&q=Willing%2C%20Johann%20Ludwig&f=false>

<https://books.google.hu/books?id=198qAAAAYAAJ&pg=PA253&dq=Willing,+Johann+Ludwig&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwj627HitebzAhVipYsKHXRHcjoQ6AF6BAGlEAI#v=onepage&q=Willing%2C%20Johann%20Ludwig&f=false>

<https://books.google.hu/books?id=fhgPX75uAoAC&pg=PA540&dq=Willing,+Johann+Ludwig&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwj627HitebzAhVipYsKHXRHcjoQ6AF6BAGlEAI#v=onepage&q=Willing%2C%20Johann%20Ludwig&f=false>

WRANITZKY, Paul – cseh származású zeneszerző, karmester és hegedűművész, Anton Wranitzky testvére.
(Nová Říše, 1756. december 30. – Bécs, 1808. szeptember 26.)

Éneket és orgonát, hegedűt és brácsát a Nová Říše-i premontrei kolostor gimnáziumában, majd Jihlavában (1770-71) tanult. Olmützben teológiára járt, emellett addigra kiváló hegedűs lett. Húszévesen Bécsbe ment, ahol belépett a teológiai szemináriumba, és annak karnagya lett. Zenei tanulmányait J. M. Krausnál (a svéd udvari karnagynál, aki 1783 körül Bécsben járt) folytatta. Az a feltételezés, hogy Haydn tanítványa is volt, megalapozatlan maradt.

1784 tavaszán Esterházy János gróf zeneigazgatójaként dolgozott, majd 1785 októberében kinevezték az újonnan létrehozott Kärntnertheater zenekarának igazgatójává, és ezt a tisztséget 1787-ig töltötte be, amikor a Burgtheater zenekarához csatlakozott. Ennek igazgatójává 1792/93-ban nevezték ki. 1808-ban bekövetkezett halála után féltestvére, Anton lépett a helyébe.

Wranitzky kiemelkedő szerepet játszott Bécs zenei életében. Haydn és Beethoven is őt részesítette előnyben műveik karmestereként. Haydn ragaszkodott hozzá, hogy ő vezényelje *A teremtés* bécsi előadásait (1799, 1800), Beethoven kérésére pedig ő vezényelte a zeneszerző első szimfóniájának ősbemutatóját (1800. április 2.). Wranitzky ugyanannak a szabadkőműves páholynek volt a tagja, mint Mozart. A bécsi *Tonkünstler-Societät* titkáraként 1797 decemberében sikerült rendeznie Haydn hosszas vitáját a társasággal.

Művei: operák, daljátékok, balettek, 51 szimfónia, versenyművek, 56 vonósnégyes, színpadi művek, kamarazene
(Grove's)

WUNDERLICH, Johann Georg – Franciaország aktív német fuvolaművész és zeneszerző.
(Bayreuth, 1755/6. február 2.? – Párizs, 1819.)

Az ansbachi márkai szolgálatában álló oboaművész fia volt. Apjánál tanult fuvolázni, majd 20 éves korában Párizsba ment, hogy a *Concert Spirituel* fuvolistájánál, Félix Rault-nál tanuljon. Itt Wunderlich már 1776-ban szólistaként lépett fel. 1778-tól 1783-ig a *Concert Spirituel* zenekar tagja volt. Az *Opéra* zenekarához 1781-ben csatlakozott második fuvolistaként, és 1787-ben szólamvezetővé lépett elő, ekkorra már a király szolgálatában álló művészként. A század végén Franciaország egyik leghíresebb fuvolaművésze volt. 1795-ben, a párizsi *Conservatoire* megalapításakor annak fuvolaprofesszora lett, és olyan híres fuvolistákat tanított, mint Berbiguier, Camus és Tulou. Wunderlich 1813-ig (amikor Tulou váltotta őt) az *Opéra* zenekarában játszott. Fuvolaiskolája (amely valójában az A. Hugot által hátrahagyott vázlatok kiegészítése) az egész 19. században nagy hatást gyakorolt a kontinensen.

Művei: duók, szonáták, fuvolaiskola
(Grove's)

YOST, Michel – francia klarinétos, zeneszerző és tanár.

(Párizs, 1754. – Párizs, 1786. július 5.)

Yost (vagy ismertebb nevén Michel) Joseph Beer-nél tanult klarinétozni, első nyilvános fellépése 1777-ben volt a *Concert Spirituel*-en. A legkorábbi francia szóló-klarinétművészek egyike. Yostot hangjának szépségeért és előadásmódjának pontosságáért csodálták. A *Concert Spirituel*-en később 1781-ben, valamint 1783 és 1786 között 38 alkalommal lépett fel, gyakran saját versenyműveit játszotta. Bár zeneszerzői képzettséggel nem rendelkezett, könnyen talált kellemes dallamokat és ragyogó díszítéseket, amelyeket barátja, J. C. Vogel adott ki.

Művei: versenyművek, kamarazene

(Grove's)

ZORAWSKY, A. H. de – katonatiszt, fuvolista(?)

ismeretlen

Művei: 3 duó 2 fuvolára (Paris, Carli); 3 Polonaises pour le Pianoforte avec accomp. d'un violon et Violoncelle

ZUMSTEEG, Johann Rudolf – német csellista, zeneszerző és karmester.

(Sachsenflur, 1760. január 10. – Stuttgart, 1802. január 27.)

A Stuttgarti Carlsschule-ban tanult, amely a württembergi herceg, Carl Eugen alapította katonai akadémia volt. Itt jó barátságba került Schillerrel és a szobrász Danneckerrel (aki később mellszobrot készített róla). Eleinte szobrásznak szánták, ám zenei tehetsége korán megmutatkozott. Csellózni E. Malterre-nél és Agostino Polinál tanult, utóbbi zeneszerzésre is oktatta. Első kompozíciói, köztük 10 csellóverseny, ezekből a tanulóéveiből származnak.

1781-től az udvari zenekar szólócellistája lett, és főképp operákat, alkalmi zenéket és kantátákat írt a hercegi családnak. Sok dalt is komponált. 1785-94 között a Carlsschulében zenetanár volt. 1791-től C.F.D Schubart halála után az udvari színház zenei vezetését is átvette. 1793-tól, Poli nyugdíjazása után koncertmesterré léptették elő. Ő mutatta be először Mozart műveit Stuttgartban (Varázsfuvola, Don Giovanni, Così fan tutte). Leghíresebb operája a *Die Geisterinsel* (A szellemisziget) volt. Híressé az 1791 után kiadott számos balladája és dala által vált. Nagy hatással volt Schubertre.

Művei: operák, kantáták, balladák, dalok, 1 szimfónia, 2 fuvolaverseny, pár kamaramű (szonáta, duók, trió)

(Grove's; Wikipedia)